

**Волинський національний університет
імені Лесі України
Факультет біології та лісового господарства
Кафедра фізіології людини і тварин**

**СИЛАБУС
навчальної дисципліни**

Вікова фізіологія з основами гігієни

Підготовки
БАКАЛАВРА

спеціальності
014 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (МОВА І ЛІТЕРАТУРА (НІМЕЦЬКА))

освітньо-професійної програми
СЕРЕДНЯ ОСВІТА. НІМЕЦЬКА МОВА

Луцьк - 2022

Силабус навчальної дисципліни «**Вікова фізіологія з основами гігієни**» підготовки *БАКАЛАВРА*, галузі знань *01 ОСВІТА / ПЕДАГОГІКА*, спеціальності *014 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (МОВА І ЛІТЕРАТУРА (НІМЕЦЬКА))*, освітньо-професійної програми *СЕРЕДНЯ ОСВІТА. НІМЕЦЬКА МОВА*.

Розробник: Дмитроца Олена Романівна, кандидат біологічних наук, доцент кафедри фізіології людини і тварин

Затверджено на засіданні кафедри фізіології людини і тварин протокол № 1 від 31.08.2022 р.

Завідувач кафедри:

доц. Качинська Т.В.

© Дмитроца О. Р., 2022

I. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1.

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПЗ, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	01 Освіта/Педагогіка, 014 Середня освіта (Мова і література (Німецька)), Середня освіта. Німецька мова, Бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 90/3		Рік навчання 1-й
		Семестр 2 ий
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції 16 год.
		Практичні заняття 18 год.
		Самостійна робота 50 год.
		Консультації 6 год.
	Форма контролю: залік	
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача

ПІБ	<u>Дмитроца Олена Романівна</u>
Науковий ступінь	Кандидат біологічних наук
Вчене звання	Доцент
Посада	Доцент кафедри фізіології людини і тварин
Комунікація із студентами	+38 0502218285 e-mail: Dmytroca.Olena@vnu.edu.ua

Посилання на електронний курс https://teams.microsoft.com/l/team/19%3ae3HjbseUK4qWAcFuk_9ZRUvVGj91i7DuFt5r2IfW0mo1%40thread.tacv2/conversations?groupId=312fb765-d2d1-44c0-9ced-a899e877ec4d&tenantId=79cf2153-dcef-4e36-ab8c-89480b2366aa

Лаборант який забезпечує проведення практичних робіт та відпрацювань Малиновська Інна Миколаївна

Розклад занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. АНОТАЦІЯ КУРСУ

1. Анотація курсу. Силабус навчальної дисципліни «Вікова фізіологія з основами гігієни» складений відповідно до навчального плану підготовки **БАКАЛАВРА**, галузі знань **01 ОСВІТА / ПЕДАГОГІКА**, спеціальності **014 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (МОВА І ЛІТЕРАТУРА (НІМЕЦЬКА))**), освітньо-професійної програми **СЕРЕДНЯ ОСВІТА. НІМЕЦЬКА МОВА**

Предмет вивчення: особливості життєдіяльності організму у різні періоди онтогенезу, функції органів, систем органів та організму загалом у міру його росту та розвитку, особиста гігієна та збереження здоров'я школярів, підтримання їх високої працездатності та профілактики захворювань.

2. Пререквізити

Курс базується на знаннях, навичках й уміннях, котрі засвоєнні під час опрацювання шкільних курсів з біології та основ екології, вишівських дисциплін «Вступ до фаху», «Основи психології».

Постреквізити

Знання, навички й уміння, котрі отримує здобувач освіти у ході засвоєння курсу «Вікова фізіологія з основами гігієни», стануть необхідною основою для вивчення таких навчальних дисциплін, як: «Вікова, педагогічна та соціальна психологія», «Сучасні педагогічні технології», «Методика виховної роботи», «Методика навчання німецької мови в закладах загальної середньої освіти», «Методика навчання англійської мови в закладах загальної середньої освіти» успішного проходження «Психолого-педагогічної практики», «Навчально-педагогічної практики», виробничих педагогічних практик.

Мета і завдання навчальної дисципліни навчальної дисципліни «Вікова фізіологія з основами гігієни» є професійна підготовка майбутніх педагогів, які повинні отримати ґрунтовні знання про ріст і розвиток людського організму, його специфіку у кожному віковому періоді, а також про гігієнічні вимоги і нормативи, необхідні у роботі вчителя з метою створення оптимальних умов освітнього середовища та забезпечення індивідуального здоров'я школярів.

Завдання курсу: розглянути особливості життєдіяльності організму в різні періоди онтогенезу, зокрема особливості функціонування кожної системи органів дитини; обґрунтувати гігієнічні вимоги і нормативи, необхідні у роботі вчителя з метою створення оптимальних умов навчання; науково обґрунтувати гігієнічні заходи для збереження індивідуального здоров'я школярів; прищепити гігієнічні навички школярам.

IV. Результати навчання (компетентності)

Загальні компетентності:

ЗК 4. Знання та розуміння предметної галузі для здійснення професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність вчитися, опановувати нові знання й застосовувати їх у практичних ситуаціях, використовуючи інформацію з різних джерел

ЗК 8. Здатність виявляти, формулювати та вирішувати проблеми, бути ініціативним і генерувати нові ідеї.

ЗК 9. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, толерантного та взаємоввічливого спілкування з представниками інших професійних груп із дотриманням професійної етики.

ЗК 10. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети.

Фахові компетентності:

ФК 5. Здатність планувати та організовувати освітній і виховний процес з урахуванням вікових, індивідуальних та соціально-психологічних особливостей, прогнозувати його результати, використовуючи різні види й форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів.

ФК 9. Здатність розвивати в учнів критичне мислення та формувати ціннісне ставлення, використовувати стратегії роботи з учнями, які мотивують та сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, ідентичності.

ФК 10. Здатність підтримувати осіб з особливими освітніми потребами та створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища; обирати освітні технології виховання з врахуванням вікових та індивідуальних особливостей розвитку і потреби учнів, а також забезпечити просування індивідуальними освітніми траєкторіями.

ФК 11. Здатність: організовувати безпечний навчально-виховний процес, пропагувати здоровий спосіб життя; планувати й проводити години класного керівника; до спілкування з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою педагогічного супроводу; організовувати виховні заходи, планувати виховну роботу в позашкільних закладах освіти, оздоровчих таборах.

Програмні результати навчання

ПРН 7. Використовує інформаційні та комунікаційні технології для підбору доцільних форм, методів та засобів навчання, відповідно до мети і завдань навчального заняття, вікових та інших індивідуальних особливостей учнів, усвідомлює структури та послідовності етапів уроку, розуміє необхідності планування уроку.

ПРН 14. Здійснює планування та організацію освітнього процесу з урахуванням психологічних і фізіологічних особливостей учнів, їхніх потреб та інтересів, а також специфіки навчального предмету; вміє передбачати труднощі, що можуть виникнути на кожному з етапів уроку та знає шляхи їх вирішення.

ПРН 15. Використовує способи самозбереження психічного здоров'я, конструктивно та безпечно взаємодіє з учасниками освітнього процесу, запобігає конфліктам в освітньому процесі.

ПРН 16. Вміє взаємодіяти, враховуючи культурні та особистісні відмінності співрозмовників, принципи недискримінації й поваги до відмінностей та підходів, визначених цілями сталого розвитку.

ПРН 17. Створює умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища, здійснює педагогічну підтримку осіб з особливими освітніми потребами.

ПРН 18. Дотримується під час навчально-виховного процесу нормативно-правових актів у галузі освіти, рекомендацій зі збереження здоров'я школярів.

ПРН 19. Ефективно організовує освітній процес відповідно до вимог законодавства, застосовує різні види та форми навчально-пізнавальної діяльності учнів, раціонально використовуючи навчальний час; обирає освітні технології виховання відповідно до цілей і завдань сучасної освіти.

V. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	ПР.	Самос. роб.	Конс.	Форма контролю / Бали
<u>Змістовий модуль 1. Фактори та основні закономірності росту та розвитку організму</u>						
Тема 1. Вступ. Значення вікової фізіології та шкільної гігієни. Організм як саморегульована система	4,5	2	-	2	0,5	
Тема 2. Загальні закономірності росту і розвитку дітей і підлітків	6,5	2	2	2	0,5	Т, УО, ВПР / 7,5
Тема 3. Морфофункціональні та вікові особливості опорно-рухового апарату людини. Профілактика захворювань ОРА	6,5	2	2	2	0,5	Т, УО, ВПР, К-3 / 7,5
Рефлексивний щоденник до змістового модуля 1						1
Підсумкова контрольна робота 1						7
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	17,5	6	4	6	1,5	23
<u>Змістовий модуль 2. Розвиток нервової системи та органів чуття. Вища нервова діяльність дітей та підлітків</u>						
Тема 4. Вікові особливості нервової системи	6	1	-	4	1	
Тема 5. Онтогенез сенсорних систем. Профілактика захворювань зорового та слухового аналізаторів	7,5	1	2	4	0,5	Т, УО, ВПР, К-3 / 7,5
Тема 6. Фізіологія вищої нервової діяльності дітей та підлітків	8,5	2	2	4	0,5	Т, УО, ВПР, К-3 / 7,5
Рефлексивний щоденник до змістового модуля 2						1
Підсумкова контрольна робота 2						7
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	22	4	4	12	2	23
<u>Змістовий модуль 3. Вікові особливості функціональних систем людини і гігієнічні вимоги, які забезпечують їх нормальний розвиток</u>						
Тема 7. Фізіологічні особливості вегетативних функцій, їх вікові зміни.	12,5	2	4	6	0,5	Т, УО, ВПР, К-3 / 7,5*2=15
Тема 8. Вікові особливості ендокринної системи	7,5	1	-	6	0,5	

Тема 9. Поняття про здоров'я. Чинники, що визначають здоров'я людини	9,5	1	2	6	0,5	Т, УО, ВПР, К-3 / 7,5
Рефлексивний щоденник до змістового модуля 3						1
Підсумкова контрольна робота 3						7
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	29,5	4	6	18	1,5	30,5
<u>Змістовий модуль 4. Гігієна навчально-виховного процесу</u>						
Тема 10. Значення гігієни для здоров'я людини. Основи особистої гігієни	5	1	-	4	-	
Тема 11. Виробничий мікроклімат	7	-	2	4	1	Т, УО, ВПР, К-3 / 7,5
Тема 12. Гігієна навчально-виховного процесу. Гігієна праці та відпочинку. Гігієнічні вимоги до закладів дошкільної та загальної середньої освіти (в т.ч. із спеціальною та інклюзивною формою навчання, навчально-реабілітаційні та інклюзивно-ресурсні центри).	9	1	2	6	-	Т, УО, ВПР, К-3 / 8
Рефлексивний щоденник до змістового модуля 4						1
Підсумкова контрольна робота 4						7
<i>Разом за змістовим модулем 4</i>	21	2	4	14	1	23,5
<i>Усього годин</i>	90	16	18	50	6	100

Форма контролю*: Т – тести; УО – усне опитування; ВПЗ – виконання практичного завдання; К-3 – кейс-задача; ПКР – підсумкова контрольна робота, РЩ- рефлексивний щоденник

Теми практичних робіт

Таблиця 3

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Методика оцінки фізичного розвитку як показника здоров'я	2
2	Вікові особливості опорно-рухового апарату Руховий режим школяра та його фізіолого-гігієнічне обґрунтування	2
3	Вікові особливості сенсорних систем . Гігієна зору школярів.	2
4	Вища нервова діяльність та її вікові особливості	2
5	Визначення функціонального стану серцево-судинної та дихальної систем	2
6	Основи раціонального харчування осіб різних вікових груп складання добового раціону	2

7	Методи оцінки стану здоров'я дітей і підлітків Основи особистої гігієни.	2
9	Мікроклімат навчального приміщення	2
10	Гігієнічна оцінка навчально-виховного процесу (в т. ч. дистанційного формату). Вимоги до спеціалізованих кабінетів ЗЗСО.	2
Разом		18

V. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИКОНАННЯ

Підготувати відповіді на такі питання, як:

1. Роль спадковості і середовища у розвитку деяких фізичних і психічних ознак дітей та підлітків. Основні спадкові патології організму.
2. Вікові особливості процесів адаптації організму дітей та підлітків до дії факторів навколишнього середовища.
3. Фізіологія трудових процесів і фізичних вправ.
4. Критерії оцінки шкільної зрілості.
5. Підтримання здорового стану хребта і нормальної постави тіла.
6. Анатомічні деформації стопи.
7. Характеристика причин і ознак травматичних ушкоджень (закритих і відкритих переломів кісток, закритих і відкритих травмах голови, хребта, грудної клітки, живота, тазу, вивихів суглобів, забоїв). Самодопомога і взаємодопомога.
8. Психічне здоров'я дітей та підлітків; фактори, які на нього впливають.
9. Функціональне дозрівання кори і підкіркових структур мозку в різні вікові періоди за даними електрофізіологічних досліджень.
10. Набуті та вроджені вади сенсорних систем та їх профілактика.
11. Особливості розумової працездатності.
12. Розумова і фізична працездатність дитини.
13. Втома, її фізіологічна сутність та діагностика.
14. Перевтома як патологічний стан.
15. Системні неврози дітей шкільного віку. Роль учителя в їх попередженні.
16. Основні поняття системи крові.
17. Причини серцево-судинних захворювань. Гігієна серцево-судинної системи. Значення фізичної культури і спорту для нормального розвитку і підвищення витримки серця
18. Механізм вдиху та видиху.
19. Особливості дихання при зміні атмосферного тиску. Поняття про гіпоксію.
20. Порушення харчування. Харчування дітей та підлітків.
21. Захворювання шлунково-кишкового тракту у школярів та їх профілактика.
22. Статевий розвиток дітей та підлітків.
23. Вікові особливості ендокринної регуляції в організмі.
24. Сутність довголіття. Соціальні аспекти здоров'я. Антропогенні зміни в природному середовищі та їх вплив на здоров'я.
25. Електромагнітні поля у виробничому середовищі. Ультрафіолетове та видиме випромінювання. Лазарне випромінювання. Виробничий пил. Ультразвук, інфразвук як

виробничі фактори. Гігієнічні основи виробничої вентиляції. Біологічні чинники зовнішнього середовища та профілактика інфекційних захворювань.

26. Харчові отруєння бактеріального і не бактеріального походження. Профілактика захворювань.

27. Види кровотеч, їх причини, ознаки. Невідкладна долікарська допомога. Профілактика кровотеч у дітей і підлітків. Роль вчителя в організації надання першої допомоги

28. Розвиток психічний властивостей особистості у трудовій діяльності. Гігієна праці жінок та підлітків. Гігієна праці осіб старшого віку та інвалідів. Особливості вивчення здоров'я працівників. Засоби індивідуального захисту від шкідливих і небезпечних факторів виробничого середовища.

29. Вища нервова діяльність у ранньому і дошкільному періодах розвитку

30. Обґрунтувати фізичне здоров'я, його сутність та сучасні підходи до його кількісної діагностики.

31. Екологія людини, як комплексна наука про взаємодію людини з навколишнім середовищем.

32. Основні фактори зовнішнього середовища, які різко впливають на стан здоров'я людини. Профілактичні заходи, які зменшують ефект негативних факторів довкілля.

33. Основні причини та ознаки отруєнь хімічними речовинами, отрутохімікатами, лікарськими препаратами, грибами, отруйними рослинами і ягодами.

34. Дії вчителя при цих станах, профілактика гострих отруєнь у дітей і учнів. Техніка безпеки в шкільних лабораторіях з хімії та фізики.

35. Медико-біологічні, психологічні та соціально-побутові причини шкідливих звичок. Вплив алкоголю на організм людини. Алкоголізм. Заходи профілактики і принципи лікування алкоголізму.

36. Вплив та механізм дії нікотину на організм людини. Профілактика паління. Наркоманія та токсикоманія: їх види, ознаки і наслідки. Заходи профілактики і принципи лікування наркоманії і токсикоманії. Методичні аспекти профілактики і раннього виявлення шкідливих звичок у дітей.

37. Характеристика екологічного стану в Україні.

38. Надання долікарської допомоги при травмах, отруєннях, ураженнях електричним струмом та інших невідкладних станах людини.

39. Документація освітнього процесу зі збереження здоров'я школярів.

40. Вплив дистанційного навчання на здоров'я учасників освітнього процесу.

VI. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо студента полягає в послідовному та цілеспрямованому здійсненні навчального процесу на засадах прозорості, доступності, наукової обґрунтованості, методичної доцільності та відповідальності учасників освітнього процесу.

Вивчення дисципліни передбачає постійну роботу студентів на кожному занятті. Середовище під час проведення лекційних та практичних робіт є творчим, дружнім, відкритим для конструктивної критики та дискусії. Студенти не повинні спізнюватися на заняття. Усі студенти перед початком практичних робіт (на першій парі) проходять інструктаж з техніки безпеки. Перед початком заняття студенти повинні вимкнути звук засобів зв'язку (мобільний телефон, смарт-годинник тощо). За активність на лекціях можна отримати додаткові бонусні бали (1 бал за лекційне заняття, таким чином можна отримати 8 балів).

Студенти повинні здійснювати попередню підготовку до практичних занять згідно з

переліком рекомендованих джерел. До початку курсу необхідно встановити на мобільні пристрої або ноутбуки застосунки Microsoft Office 365 (Teams, Forms, One Note) для проходження тестування та роботу з доступними матеріалами курсу. Вхід для активації облікового запису відбувається через корпоративну пошту з доменом – @vnu.edu.ua. Корпоративна пошта з паролем видається методистом деканату медичного факультету.

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/07/Polozh_pro_otzin_%D0%A0%D0%B5%D0%B4_%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%9C%D0%95%D0%94.pdf).

Здобувач має отримати оцінку на кожному практичному занятті (тривалість заняття – 2 академічні години (1 пара)). У разі пропуску практичного заняття здобувач освіти зобов'язаний його відпрацювати у повному обсязі на консультаціях за графіком відпрацювання практичних занять, але не пізніше останнього тижня у відповідному семестрі.

Відвідування занять здобувачами є обов'язковим та дає можливість отримати задекларовані ОПП СЕРЕДНЯ ОСВІТА. НІМЕЦЬКА МОВА загальні та фахові компетентності, вчасно і якісно виконати завдання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, карантин, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету) або може бути відпрацьоване на консультаціях відповідно до встановленого порядку.

Форма підсумкового контролю з дисципліни – залік. Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за поточну навчальну діяльність при вивченні ОК становить 100 балів. Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати здобувач за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 60 балів. Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих здобувачем освіти оцінок під час вивчення дисципліни впродовж семестру.

Залік виставляється за результатами поточної роботи здобувача за умови, що здобувач виконав ті види навчальної роботи, які визначено цим силабусом. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач набрав менше, ніж 60 бали, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 100. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

У разі наявності документа, що засвідчує навчання на сертифікованих курсах, онлайн-курсах, які дотичні до тем дисципліни, можливе зарахування певної кількості годин (за попереднім погодженням з викладачем), відповідно до Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Рекомендовані платформи для проходження навчання у неформальній освіті:

Центр Громадського здоров'я МОЗ України <https://portal.phc.org.ua/en/>

Prometheus + <https://prometheus.org.ua/>

Всеосвіта <https://vseosvita.ua/webinar>

UNICEF Ukraine <https://www.unicef.org/ukraine/>

У разі переходу на дистанційну форму навчання викладання курсу відбувається в команді освітнього середовища Microsoft Office 365 відповідно до Положення про дистанційне навчання та додаткових розпоряджень ректорату.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувачу необхідно дотримуватися морально-етичних правил: не пропускати аудиторних занять (у разі пропуску – причину підтвердити документально); не привласнювати чужу інтелектуальну працю; у разі цитування наукових праць, методичних розробок, результатів досліджень, таблиць та ін. необхідно вказувати посилання на першоджерело.

На практичних заняттях під час усного опитування, під час написання підсумкової контрольної роботи та під час підсумкового оцінювання студентам дозволяється користуватися методичними рекомендаціями, санітарним регламентом тощо. Списування під час поточного контролю, підсумкових контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використання мобільних девайсів). Використання гаджетів та персональних комп'ютерів передбачено під час дистанційного навчання та проходження online тестування.

Викладач і здобувач освіти мають дотримуватись ст. 42 Закону України «Про освіту». Усі здобувачі освіти повинні ознайомитись із основними положеннями Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки та Ініціативою академічної доброчесності та якості освіти – Academic IQ.

VII. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка для екзамену
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Коцан І.Я., Швайко С.Є., Дмитроца О.Р. Вікова фізіологія [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Луцьк : Вежа-Друк, 2013. 376 с.
2. Дмитроца О.Р., Коржик О.В., Білецька О.А. Вікова фізіологія з основами гігієни: навч. посіб. для самостійної роботи студентів. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 1 електрон. опт. диск (CDROM). – Об'єм даних 1,88 Мб.
3. Гігієна дітей та підлітків: посібник для студентів ВНЗ III-IV рівнів акредитації / за ред. М.М. Надворного. Одеса: Прес-кур'єр, 2014. 263 с.
4. Полушкін П.М. Електронний посібник до вивчення курсу «Шкільна гігієна та особливості гігієнічного виховання дітей і підлітків в спеціалізованих закладах».
5. Будзин В., Гузій О. Основи медичних знань : навч. посіб. Львів : ЛДУФК, 2018. 148 с.
6. Асистент вчителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н. М. Дятленко Н.М. та ін. К. : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015.172 с.

7. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення : навчально-методичний посібник / кол. авторів ; за заг. ред. С. П. Миронової. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 236 с.

Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти
<https://eo.gov.ua/2020/12/15/novyiy-sanitarnyy-rehlyament-dlia-shkil-shchozminylosia/>
<https://oplatforma.com.ua/article/2920-santarniy-reglyament-dlya-shkl>

Використання рангової шкали важкості навчальних предметів для гігієнічної оцінки розкладів уроків в 5-11 класах загальноосвітніх навчальних закладів
[http://www.health.gov.ua/www.nsf/16a436f1b0cca21ec22571b300253d46/395c983256d59ed5c225828400319b27/\\$file/inf_lyst_187-2015.pdf](http://www.health.gov.ua/www.nsf/16a436f1b0cca21ec22571b300253d46/395c983256d59ed5c225828400319b27/$file/inf_lyst_187-2015.pdf)

<https://www.youtube.com/watch?v=pK2LM-UbHuw>

<https://mon.gov.ua/ua/news/trivalist-navchalnogo-zanyattya-pid-chas-distancijnogo-formatu-lishayetsya-nezminnoyu-rozyasnennya-mon>

ІХ. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Предмет вікової фізіології, зв'язок з іншими біологічними дисциплінами. Поняття про шкільну гігієну та основи медичних знань. Методи вивчення вікової фізіології.
2. Значення вікової фізіології для педагогіки, психології.
3. Історичний нарис розвитку зв'язку фізіології з проблемами навчання і виховання дітей та підлітків.
4. Організм людини – єдине ціле. Організм як саморегульована система.
5. Поняття росту і розвитку. Гетерохронність та гармонійність розвитку.
6. Принцип системогенезу та випереджаючого розвитку органів та функціональних систем у дітей та підлітків.
7. Біологічна особливість репродукції людини.
8. Вікова періодизація. Поняття про онтогенез. Найхарактерніші риси різних періодів розвитку людини.
9. Тривалість життя людини.
10. Старіння організму.
11. Критичні періоди онтогенезу.
12. Фізичний та психічний розвиток дітей та підлітків.
13. Реактивність та резистентність організму дітей та підлітків.
14. Акселерація та ретардація розвитку.
15. Вікові особливості процесів адаптації організму дітей та підлітків до дії факторів навколишнього середовища.
16. Шкільна зрілість.
17. Роль руху у фізичному і психічному розвитку дітей.
18. Вікові особливості росту кісток.
19. Вікові і функціональні зміни з'єднань кісток.

20. Вікові особливості хребта.
21. Вікові особливості грудної клітки.
22. Вікові і статеві особливості черепа.
23. Розвиток і вікові особливості скелету кінцівок.
24. Розвиток і вікові особливості м'язів.
25. Розвиток трудової активності і координація рухів.
26. Вікові зміни рухової діяльності та координації рухів.
27. Фізіологія трудових процесів і фізичних вправ.
28. Підтримання здорового стану хребта і нормальної постави тіла.
29. Основні етапи розвитку нервової системи.
30. Онтогенез і анатомо-фізіологічні особливості найважливіших відділів центральної нервової системи.
31. Вікові особливості умовно-рефлекторної діяльності.
32. Координація нервових процесів у дітей та підлітків та її вдосконалення у процесі онтогенезу.
33. Закономірності розвитку психіки і мозку.
34. Функціональне дозрівання кори і підкіркових структур мозку в різні вікові періоди за даними електрофізіологічних досліджень.
35. Роль сенсорної інформації у розвитку дітей та підлітків.
36. Вікові особливості зорового аналізатора.
37. Вікові особливості слухового аналізатора.
38. Вікові особливості смакового аналізатора.
39. Вікові особливості нюхового аналізатора.
40. Вікові особливості вестибулярного аналізатору.
41. Вікові особливості сомато-сенсорної системи.
42. Набуті та вроджені вади сенсорних систем та їх профілактика.
43. Специфічні особливості вищої нервової діяльності людини.
44. Вікові особливості вироблення умовних рефлексів.
45. Зовнішнє гальмування в корі у дітей. Внутрішнє гальмування у дітей.
46. Динамічний стереотип як фізіологічна основа режиму дня.
47. Формування другої сигнальної системи діяльності і розвиток спільної діяльності сигнальних систем в онтогенезі.
48. Фізіологічні механізми емоцій.
49. Розвиток емоцій в постнатальному онтогенезі.
50. Фізіологічні основи мови. Розвиток свідомості.
51. Формування поведінки в онтогенезі.
52. Розвиток механізмів уваги.
53. Розвиток механізмів пам'яті в онтогенезі.
54. Особливості розумової працездатності.
55. Розумова і фізична працездатність дитини.
56. Втома, її фізіологічна сутність та діагностика.
57. Перевтома як паталогічний стан.
58. Вікові особливості циклу «сон-неспання».
59. Характеристика основних вікових етапів розвитку вищої нервової діяльності.

60. Характеристика ВНД дітей та підлітків.
61. Поняття про патологічні зміни вищої нервової діяльності у дітей.
62. Зміни вищої нервової діяльності при дії фармакологічних препаратів і хімічних речовин.
63. Морфофізіологічні особливості системи крові.
64. Морфофізіологічні особливості системи кровообігу.
65. Морфологічні зміни серцево-судинної системи на ранніх етапах онтогенезу.
66. Анатомо-фізіологічні особливості органів дихання в онтогенезі.
67. Механізм першого вдиху новонародженого.
68. Вікові особливості системи травлення.
69. Вікові особливості обміну речовин та енергії.
70. Особливості організації харчування дітей.
71. Вікові особливості терморегуляції.
72. Вікові особливості органів виділення.
73. Розвиток ендокринних залоз.
74. Фізіологічне значення залоз внутрішньої секреції та їх розвиток у процесі онтогенезу.
75. Вікові особливості гіпофізу, щитоподібних залоз.
76. Вікові особливості паращитовидних залоз та наднирників.
77. Вікові особливості епіфізу та статевих залоз.
78. Вікові особливості нейрогуморальної регуляції.
79. Роль процесів регуляції у пристосуванні організму у різні вікові періоди.
80. Основні спадкові патології організму. Фізичний та психічний розвиток дітей та підлітків.
81. Здоров'я людини як найвища соціальна цінність.
82. Підтримка здорового стану хребта і нормальної постави тіла. Гігієна фізичного виховання і трудового навчання. Рухова активність і здоров'я людини.
83. Порушення стану нервової системи та їхня профілактика.
84. Вплив стресу на здоров'я людини. Основи психічного та фізичного здоров'я. Біоритми і режим дня.
85. Працездатність учнів різних вікових груп та її зміна у процесі навчальної діяльності.
 86. Організація навчально-виховного процесу у школі (в т.ч. дистанційного формату).
 87. Методи лікарсько-педагогічного контролю за фізичним розвитком учнів школи.
 88. Гігієнічні вимоги до проектування та устаткування приміщень і територій навчальних закладів.
 89. Санітарно-гігієнічні норми і правила роботи за комп'ютером.